

3
24
1

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,
TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM
à Causes & Judicibus Ecclesiasticis,

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,
JURIS UTRIVSQUE ANTECESSORIS,
& in Amplissimo Regioque Senatu Galliciae Advocati,
TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM
à Caufis & Judicibus Ecclefiasticis;

*Utrique Reipublicae, tam Ecclefiasticae, quam temporali, valde utilis; necnon fupremis regalibus
Praetoriis, cunctisque Tribunalibus Ecclefiasticis omnino neceffarius.*

In quo fecundiffima Praxis, praecipue Ecclefiastica & beneficalis, illuftrè continetur.

*Opus equidem praefantiffimum, à plerisque peritum, & ab omnibus in univèrfum defideratum: non sine magno Labore
& experientia digniffima, providèntis & accurate illuftratum & antea in duas Tomos
divifum, nunc verò in unum corpus redactum.*

Cum Summariis, ac duplici Indice; altero Partium & Capitulorum; altero rerum fingularium locupletiffimo;

EDITIO QUARTA.

LUGDUNI.
Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXIX.

CUM SUPERIORUM PERMISSU

I N D E X

P A R T I U M , E T C A P I T U M

quæ in hoc Opere continentur.

P A R S P R I M A.

Epilogus proœmialis.

pag. 1

C A P. I.

QUÆ sit supremi Principis potestas, quàm jure iustitiae valeat in adimenda vi, à iudicibus Ecclesiasticis illata, & de ejus origine, & principio; ubi plura fundamenta (tam utilia, tum protectionis justificationi omnino necessaria) inferuntur, hæcenus à nemine considerata.

- Preludium primum. 5
- Preludium secundum. 9
- Preludium tertium. 12
- Preludium quartum. 14
- Preludium quintum. 28

C A P. II.

De modo procedendi per regiam Senatum in adimenda vi ab Ecclesiastico iudice illata, non deferente juxta appellationem, & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur, & quid si excommunicatum (prout rogatur) recuset absolvi, an ad id cogatur; & an actorum inspectio in Senatu interim impediatur; & quid si secundæ jussioni (quam *subsecuta* dicimus) non obtemperaverit.

Decretum formulæ. 49

§. I.

Per delationem, atque repositionem an & quemadmodum regie provisioni iudicem Ecclesiasticum satisfecisse dicatur; & quid si semel repositum revocaverit.

§. II.

De provisione processus non integri (*de autor diminuta* à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo concedenda.

§. III.

Quod jus, seu stylum, an Rote, an tribunalis Ecclesiastici, quàmve opinionem Regis Senatus attendere debeat in articulari violentiæ; & an in dubio iudicem vim fecisse decernatur.

§. IV.

Provisio expedita vigore decreti Regi, quo vim fieri est declaratum, quemadmodum intinenda sit Judici degenti in alterius tribunalis districtu, & à duobus iudicibus adinvicem procedentibus, existentibus

in diversis tribunalium districtibus, emissam appellationum pro delatione quod tribunal adendum.

§. V.

De his causis, & negotiis, quibus denegatur recursus ad supremam Prætoris per hanc viam violentiæ.

C A P. III.

Appellanti ab aliquo gravamine, quo finem suæ iudex iustitiationi impedit, vel aliter expiravit, ut ea penitus ad reponendum careat, vel quando post gravamen illatum tederit abire, vel obire; quemadmodum supremus Senatus per viam violentiæ aditus, consulere queat.

C A P. IV.

Ab Ecclesiastico iudice aliquid reponente mandato & virtute provisionis Regis Senatus ad quem per viam violentiæ itum est, appellationi emittæ non deferens an vim faciat.

C A P. V.

Oppressus qui usus est regio decreto conditionali (quod pragmatici *tertium genus* vocant) an possit postmodum suam prosequi appellationem, & ejus virtute iudex inhiberi inferior, ubi latè de natura decreti conditionalis, & quibus casibus locum habest.

C A P. VI.

Appellationis legitime denegata delatio, & arreata executio, seu ad ulteriora processus præcisè, an simul requirantur, ut violentiam adesse declaretur; quid si adesse subsequuta executio dumtaxat, procedente tamen delatione appellationis; & quid in actis negativis.

C A P. VII.

Regia intimans ordiustia, & pendente recursu ad Regem; an iudex Ecclesiasticus superiorere teneatur, ita ut interim ab eo gesta, nulla, & attentata dicantur; & an termini interdum suspendantur; in quo quid Rota censurâ referatur.

C A P. VIII.

Dato semel in Senatu decreto super violentiæ et actorum inspectione, illis tamen dimittentis; an postmodum eis integris, possit eisdem appellationis virtute, super eodem articulo; & Regius iterum habere recursus per hanc viam violentiæ.

P A R S S E C U N D A.

C A P. I.

A Sententiæ interloquutoris, vel vim diffinitivæ, dumtaxat irreparabile, vel præjudicium cause principali habentibus, an, & quando iudex Ecclesiasticus vim facere dicatur, appellationi non deferens, ad clariorè intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini.

C A P. II.

Appellationi gravamen procedenti, ut conditionalis, nisi, &c. seu etiam minus legitime, ubi aliis licet interponi potuit: an iudex non deferens vim faciat. *Suigada de Process. Reg.*

ciat; & quo tunc decreti genere uti solet Senatus.

C A P. III.

Quando duo gravamina in se habent, ut unum veniat in complementum, effectum, seu executionem alterius, si est omnium appellati à primo, an à secundo appellationi intercedere iudex non deferens vim faciat.

C A P. IV.

Quando & quibus casibus iudex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ à executione, seu detractione, ut qualis ea injusta sit intelligatur; & quid ab ejus relaxatione.

TRACTATUS DE REGIA PROTECTIONE VI OPPRESSIONE APPELLANTIUM.

EPILOGUS PRO OREMIALIS.

CUM protectio, & subditorum defensio cum ipso sit ligata Regno ab origine orta, ita ut Regni objectam sit, & causa finalis a Regno siquidem propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum, aut Regem creatum est à Rege Regum & Domino dominantium Deo: ab ipsoque supremis Principibus temporalibus ita sit datum & efficit, ut Vassallorum defensio providè meritoque proprium Regis officium dicatur, & attributum naturale inherens visceribus regiminis, & qualitas infixæ ossibus, ac substantiæ diadematis, ita ut regimen, & protectio unum sit effectum continens, indissolubile, & inseparabile, quæ nec à Rege tolli possunt, nec à regimine (cujus est anima) separari, nisi simul & cum Regno eradicetur, quia de regalibus est in signum competens supremæ potestatis, quam sequitur sicut umbra corpus, & qualitas subiectum, quam Protectionem omni jure, naturali, divino, & positivo, tam Canonico, quam Civili, Rex supremus exhibere adstringatur vassallis oppressis, non solum laicis, sed multo fortius Ecclesiasticis personis, tam tanquam Dei Ministris, & majori defensione indigentibus, non attentibus materialibus armis, sed spiritualibus tantum; nempe, lacrymis, jeuniis, orationibus, carnisque maceratione, & sui ipsorum abnegationem, nec non modestiam & charitatem proferentibus: tom etiam, quia sunt pars populi, membra, & cives Reipublicæ temporalis in ordine ad defensionem, & protectionem naturalem, & cujus privilegii gaudent, & ut tales tenentur ad observantiam legis positivæ concernentis bonum publicum, ut universam laicorum simul, & Clericorum utilitatem seu conservationem, non vi compulsiva, sed vi directiva duntaxat, ad quorum defensionem, & protectionem ex debito officii & merito charitatis, & omni jure tenetur Rex, cujus manus mirus est Ecclesie, pax Clericorum, salus populi, vita vassallorum, caput subditorum, tutor Reipublicæ, & presidium Christianæ Religionis: ad ipsam igitur omnes promiscuè, tam Clerici, quam Laici necessitate adstricti, & vi oppressi pro auxilio, & defensione naturali merito confugiunt, ut propulserit tollaturque & levetur violentia sibi illata à judice Ecclesiastico, denegante legitimæ appellationi delationem, suamque sententiam indebitè, & jure reluctante exequente, suis bonis spoliante appellentem, carcerèque, & censoris iniquè plectente; usurpando superioris jurisdictionem, & privando oppositum naturali defensione, ne possit ad superiorem recurrere pro medela suæ iniquitatis, & injustitiæ; quia quemadmodum ipsi appellanti omni jure præcipuè naturali sit permissum, ac licitum propulsare violentiam, & resistere judici exequi violentè & de facto contra jus sententiam: multò fortius sibi licitum erit, imò debitius facies ad Principeam Supremam recurrere: qui absque ullo scandalo violentiæ resistat, præster auxilium & defensionem naturam, cujus proprium officium est; ex hoc enim recurso ad Regem nullatenus infringitur libertas Ecclesiastica prout nec indirectè in minimo diminuitur, nec impediatur Ecclesiastica jurisdictio, sed imò potius augetur, & ampliat, cum suis hujus charitativi subsidii, & Regii recursus in totum directè tendat, ac etiam præcipuè in ejus conservationem, utilitatem & authorita-

a Dixi laud c. 1.
 hac p. 1. à n. 44.
 à n. 53. 95. & c.
 2. à n. 26. c. 1. segg.
 b c. 1. prælatio 1.
 à n. 40. usque ad
 fin. prælatio.
 c. 1. n. 92. in d. c. 1.
 d. c. 1. à n. 53.
 & sub n. 87. & n.
 97. & à n. 340.
 & c. 1. à n. 37.
 cum pluribus seg.
 & sup.
 c. c. 1. n. 97. & c.
 2. à n. 32. & for-
 sum.
 f. Agitur in d. c.
 2. à n. 78. prælatio.
 5. per totum, &
 præcipuè à n. 79.
 & 88.
 g. à n. 99. cum
 segg. ibid.
 h. d. c. 1. à n. 96.
 n. plurib. seg.
 i. d. c. 1. prælatio 2.
 à n. 37. & à n. 70.
 k. d. c. 1. à n. 58.
 cum aliis plurib.
 in d. prælatio 2.
 l. lare dicitur d.
 c. 2. à n. 59. usque
 ad n. 60.
 m. à n. 93. ibid. &
 n. 84. & 88.
 n. d. cap. 1. à n.
 70. & 75.
 o. De omnibus illis
 attributis laud in
 d. c. 1. prælatio 2. à
 n. 70. usque ad 77.
 p. Dissertat in
 cap. 2. à n. 6.
 q. lare prælatio 4.
 d. c. 1. à n. 81. &
 segg. & de supra-
 dictis prælatio 3.
 n. 34. & supra.

Salgado de Protect. Reg.

A tem

ex text. in *amb. quæst. in prin.* & quod dicit text. in §. *plebiscitum. iustit. de jur. natur. gent. & civil.* Greg. Lopez in l. 1. in verb. *plebiscitum. in fin. tit. 10. p. 2.* & Thom. Gramati in *decis. 100. in causa universitatis. n. 18.* & ob
 60 hanc rationem B. Paulus se intencipavit civem populi Romani, quia ejus pater cum Romanis civilitatem contraxerat. *si in nepotium. 11. d.* & ibi gl. & Doctores, Burg. de Paz in l. 3. *Tauri. n. 332.* & quod veniant clerici appellatione vassalorum Principi naturaliter, & originare, latissime comprobet Carolus de Grassis, *de effect. cleric. effect. 2. à n. 361. usque ad num. 379.* infinitos allegans, ubi plurimas congerit, videndas.
 61 Et ex hac ratione provenit laudabilis illa consuetudo regni Hispanie, Prælati scilicet ac presbiteri Ecclesiasticos teneri ad juramentum fidelitatis Regi prestandum in recognitionem Domini, ac capitis in temporalibus. Alvar. Vassal. *consil. 100. in in. cancell. Top. de potestate Principis secularis. §. 3. n. 13.* & post Bard. *de el. furo de prelatu. §. 10.* Carolus de Grassis in *tratt. de effect. cleric. in prelatu. n. 376.* post Vassal. *ibi. n. 6.* tenet sese in *Epist. ad Regem. n. 114.* Olivari. *de jure fidei. c. 7. n. 7.* & est l. 5. tit. 13. part. 1. *ibi: An esto debet fieri oventio in mas cur. ade. honores del. Regis que fuerit, aut como les. Prælatu. y Reos homes.* &c. & in Greg. *ver. 132. prelatu.* Camil. Boerel. *de Reg. Camb. pref. c. 46.* qui referunt hoc etiam privilegium concessisse Joan. Pontificem XXII. Regibus Hispanie; ac ideo licet clerici
 62 sint exempti etiam in casibus temporalibus à jurisdictione Regia, nihilominus non tam absolute quam ratione subjectionis, & ut cives republice temporales, ac membra illius, tam sint Principi temporali in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen totius communitatis Navar. *memoria. 23. n. 82.* Soto in 4. *dif. 1. §. 2.* Molina *de just. & jur. 1. tom. disputat. 31. vers. sexta concil.* Bellarm. *lib. 1. de clerico. c. 28.* Salced. *in solut. ad Bernard. Diaz. cap. 15. num. 5.* Pousp. Farinae. in *tratt. criminum tit. de inquisit. §. 8. n. 50.* Ergo Princeps sapientius tenetur Clericos defendere, & à violentiis protegere, quemadmodum ceteros iudices, & Republice Vassallos.
 63 Ex qua ratione provenit, quod cum clerici dicantur cives republice, privilegium concessum totæ patrie, & republice, non solum laicos, sed etiam clericos comprehendit, Roma. in *consil. 180. n. 2. Feli. in cap. Eccl. 5. M. num. 76. de infirmit.* Oldrad. in *consil. 32.* Marr. *de jurisd. c. p. cent. 1. cap. 63. sub n. 5. & 6.* latissime Grassis *de effect. cleric. effect. 2. n. 371.* & lare à n. 361.
 64 Et ex hac doctrina, & ab omnibus receptis conclusionibus, ut clerici subjaceant Principi temporali, ut cives, & membra republice; procedit, ipsos teneri ad observantiam legis politice tangentis bonum universum, & publicam communitatis laicorum; & clericorum; prout gravissimi Doctores eam tenent, tam Theologi; quam Jurista, Menoch. *consil. 1000.* Bellarm. *lib. 1. de cler. q. 28. vers. tertia propositio.* Ayenda. *de exequend. mand. 2. p. 1. §. 19.* Maxia *ad pragmaticam Regem. concil. 5. n. 41.* Menoch. *lib. 1. de successione. c. 18. n. 628.* & ita fuisse judicatum teneri Chaquer. *decis. Pedemonte. 181.* Menoch. *consil. 800. n. 2. lib. 3.* probat lex. *34. tit. 6. p. 1. l. 1. tit. 6. p. 1. l. 1. tit. 1. l. 1. recopila. 1012. Clerici y personas Ecclesiasticas como ligadas.* Probant etiam DD. *tepracitati sub num. 59.* lare *plura per Grassis in null. de effect. cleric. effect. 2. n. 379. & 371.* & à n. 361. fol. 430. & iterum 2. n. 363. plurimos citat.
 65 Quia lex temporalis ratione directiva obligat etiam clericos, quatenus universales tangit, & respicit bonum publicum, & commune laicorum, & clericorum, quis iustum est, & rationi consonum, ut pars subjiciatur conservationi, & utilitati totius universi, prout est publica temporalis. Covarr. in *regul. p. 1. §. 9. vers. 1.* Menoch. *d. consil. 800. consil. 1000.* Sard. *consil. 301. vol. 3.* Guriel. *lib. 1. p. quæst. 30. Sacrament. lib. 7. Selectar. cap. 13. num. 1.* Marr. *de jurisd. 4. p. 2. l. casu 7.* Salgado de protect. Reg.

num. 61. Ieronym. Gabriel *consil. 37. num. 5. lib. 1.* Vincent. de Franco. *decis. 9. n. 4.* ubi allegat D. Jacum Perez in l. 1. tit. 2. lib. 1. *ordinam.* & post Bernard. Diaz. Bobadill. in *politic. 2. c. 18. n. 12. cum segg.* & latim citandi probant, & Grassis in *his prolixis citatis.*
 Quia licet clerici exempti sint à seculari Regia jurisdictione, ut notum est, tamen leges Regias respicientes bonum publicum totius communitatis tenentur observare videlicet, dummodo non tendant in prejudicium libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ; ita eleganter Victoria in *revelat. de potestate Ecclesia. n. 4.* Molina in *emp. jur. 1. q. tit. 1. de leg. 2. p. 1.* ubi iudicium hæc doctrinam, tenet etiam Cervall. in *tratt. de cognitione per vim violentiam in proximo. c. 4. in prin. & per eum præcipue à n. 10.* ubi dicit quod ex eo quia clerici sint cives republice temporales, tunc lex civilis, quæ respicit universum horum, & eorumdem republice, servanda est ab omnibus, ut tradit Abb. in c. *Eccl. 5. n. 11. de consil. Menoch. d. consil. 1000. vol. 10. Per. Ford. consil. 1. num. 8. vol. 3.* Et est ratio, quia sicut clerici in spiritualibus tenentur jura Pontificia servare, ita in temporalibus, à civibus functionibus, consentaneis boni commune omnium civium, descendere non debent, ita Diodor. *de doctri. Christian. lib. 2. c. 1. proposit. 4.* S. Thom. *de regim. Principum. lib. 1. c. 11.* Bellarm. *3. p. 6.* Salced. *ad Bernard. Diaz. c. 55. vers. sed ne liberè, sive, leges enim & statuta, quæ sunt ad Regni gubernationem, & conservationem, etiam Clericos altissimum. Radin. de Major. Peine. verb. non solum semis decoratum. 2. p. n. 166.* cum segg. *Decis. in c. Ecclesiasticæ. Maria. n. 100. de consil. Christoph. de Paz de rem. 1. p. 63. n. 14.* plurimos citat Grassis in *loc. sup. citatis*, ubi eleganter plures congerit doctrinas, ad propositum videndas.
 Quia alius est condere legem particularem circa bona clericorum, vel generalem, quæ comprehendat omnia temporalia tam laicorum, quam clericorum, ita in primo casu procedit argumentum, & ratio illius, in secundo vero non, quia lex non respicit in particulari bona clericorum, sed universa bona communitatis in republica temporali, quæ sunt sub dominio, & protectione Regis, quoad bonum publicum totius communitatis & sic valida est talis dispositio, & lex, cum non concernat personas principales, nec accessorie clericorum, sed bonum publicum totius communitatis, ad eam mutam societatem, & utilitatem, & sic in hoc casu omnes clerici obligantur, quoad vim directivam, in quo omnes Catholici conveniunt, tradit Suarez *ubi supra, de leg. lib. 5. cap. 34.* Et ratio est, quia uniformis observantia talium legum est necessaria ad pacem republice, & ad observandam inter cives aequalitatem, latissime Grassis *de effect. cleric. effect. 2. à num. 161. & 165.*
 Ex qua ratione tenendum est, clericos ad observantiam pragmaticæ taxæ panis teneri sub pena pecunie, & restitutionis, ut docet Joan. Guriel. *lib. 2. p. quæst. 18. n. 1.* Soto in 4. *sententia. dist. 25. q. 1. art. 2.* Molina in *suo emp. jur. tit. 2. de jurisd. q. 12. n. 12. & in tit. de leg. q. 10. n. 15.* Francisc. Vivus. *decis. 18. per totum, & Ceval. in Epist. ad Regem ultimum. n. 15. & in lib. 4. tom. 899. n. 147.* Quia illa lex obligat omnes sive ex vi rationis directivæ, vel ex utraque causa; latissime prosequitur Alder. Mascari. *de interpret. statum. canel. 1. lib. 6. à num. 340. cum segg.*
 Et licet contra hanc rationem, & fundamentum, reprobando Cervall. censet aliud Sese in *Epist. ad Regem. n. 112. cum segg.* nihilominus ut vera & recepta ab omnibus tenenda est, & licet clericum obliget vim rationis directivæ, tamen quoad punitionem, & penam imponit exemptionem, juxta secularis non est competentis, sed Ecclesiasticus, ita Bellarm. *lib. 1. de cler. cap. 28. vers. tertia propositio*, Sella *ubi supra, fol. 36.* Covarr. *prax.*

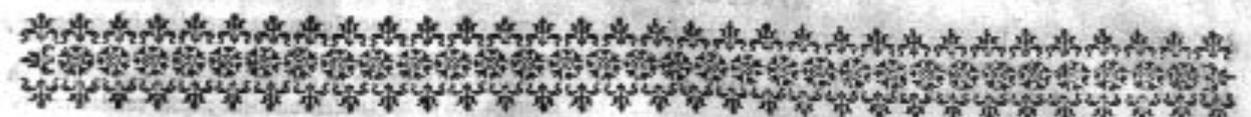
70. *Prax. l. c. 14. n. 7. Sarnien. lib. 1. Selectar. c. 8. Radin. de majestate Principum, n. 175. Sord. supra n. 31. Marti de jurisd. 4. p. cent. 1. conf. à n. 31. & supra. Vide optime Crullis de effectib. cler. officior. 2. à n. 130. & 131.*
 Et ex hac ratione præmissis, ut Princeps supremus in temporalibus alium non recognoscens tenetur exhibere, & præstare suum auxilium, & protectionem Ecclesiasticis personis oppressis, & violenter à suis iudicibus affectis sequitur, ut manus Regia mutus sit Ecclesiæ, ita eleganter Bellug. in specul. Princip. rubr. 11. §. 1. *traudam, & est text. in l. 1. tit. 1. lib. 2. recopil. ibi Tà los Reyes, y Principes encomendados Dios la defension de la Santa Madre Iglesia, Sec. cui convenit l. si quis in hoc genus, §. si quis, C. de sacros. Eccles. ibi: Sic cunctis laudabilem sacras Sacerdotibus injurias, veluti crimen publicum persequi. l. Episcop. C. de Episc. audien. Mart. de jurisd. 1. p. c. 49. à n. 13. ubi citat l. Santissimum, prop. fin. C. de Episcop. & cler. ubi Justin. mandat, omnibus subditis imperio sub peccatis, ut auxilium, & opem ferant Ecclesiasticis personis, text. etiam in c. eum ad verum 96. dist. text. in c. Alcinaianns Episcopos 1. 3. q. 3.*
 71. Ac ideo omnes Principes temporales tenentur ex debito officii impartiri brachia, auxilium, & protectionem Ecclesiasticis personis, quia ipsi dicuntur Romanæ Ecclesiæ defensores, ideo Catholicam religionem armis defendere tenentur, *cap. bene Principes 96. dist. 1. cap. tributum, cap. Principes 23. q. 8. cap. Christiani 23. q. 1. & probatur etiam in clem. 1. de jur. jur. ubi jurant adiutores Ecclesiæ Catholicæ, prout latè persequitur multa adducens Marti, de jur. p. 1. cap. 49. fol. 144. & attributum Principis in protegendo vi oppressos, præsertim procedere in Ecclesiasticis personis vi oppressis, dixit Mart. de jurisd. d. 1. p. cap. 48. sub n. 26. reddens rationem, quia res, & personæ Ecclesiasticæ nequaquam in tuto esse possunt, nisi eas & Regia, & sacerdotalis regat potestas, *cap. res 3. q. 3. cap. fin. 93. d. quæ propter Rex rectè dicitur oppressoram recusas, ut in lib. Regum cap. 12.*
 72. Reges itaque, Principes & Imperatores debent tueri Ecclesiam universalem, ac singulas omnes Ecclesias, & Ecclesiasticam libertatem, quia ad hoc sunt in terris dati à Deo, ut per text. in cap. ab Imperatoribus 23. q. 3. & per alia jura hinc Cardin. Tule. prælic. conclus. littera Riccius. 335. num. 10. & quòd defensio potius conveniat Ecclesiæ, & Ecclesiasticis personis, quia arma non exercent, quin aliis, & ideo quòd Princeps temporalis tenetur Ecclesiam, sive particularem, sive universalem, tueri, præbat Marc. Anton. Genuensis tract. de Eccles. seu prælix. Eccles. q. 63. n. 20. & 3. ubi quòd ad hoc auxilium, & protectionem exhibendam, jurat Imperator *ex clem. 1. de jur. jur.*
 73. Hinc est, quòd Reges Hispaniæ, & cæteri Catholici reipublicæ supremi Principes sunt protectores decretorum Concilii Tridentini, ut eo patet in sess. 5. cap. 20. ibi, ad pietatem, religionem Ecclesiarumque protectionem existant. Et constat ex d. l. fin. C. de synona Trinit. & fiat Cathol. & aurb. quomodo sper. Episc. eod. quibus dicitur, Regiam potestatem ad hoc inter cætera esse institutam, ut Sacerdotum Patrum decreta saluberrima, executioni demandari faciant, & inviolabiliter observari, docet Bellarmin. l. 3. cap. 18. de laicis fol. 1343.
 74. Et hanc ob fundamentalem, rationem, eleganter resolvit Anton. Cuchas lib. 2. in futur. major. tit. 3. de Concil. Oecumenico, n. 36. quòd Principes passim per se, & suis legatos interessè, & assistere dicto Concilio, præter quietem, & tranquillitatem, ne respublica tueretur tanquam Christianæ religionis protectores, cujus hæc sunt verba ibi, Eruntque hæc Principum secularium partes præcipue, ut Concilii quietem, & tranquillitatem auctoritate, ac, si opus fuerit, armis tæantur, foveant, & regant, turbatores lingue submoveant, cui si pax, & disciplina Ecclesiæ solvatur, illi à Principibus*

rationem sit exacturus, qui eorum potestati sunt Ecclesiam commendavit. Et quòd sic observatum fuit in Concilio Hispaniæ celebratis, ut in eis ad ejus promotionem adhiberit Regum auctoritas, singulorum Conciliorum verbis, & testimonio comprobatur, & latè persequitur Ceval. in tractat. de cognitione per viam violentiæ, in proximo, cap. 3. à num. 70. cum sequentibus. Sed præterea multis citatis rationibus, & auctoritatibus exornat Valdes. in tractat. de dignitate Regis Hispaniæ, cap. 1. per totum, & num. 8. Causator. Concilii Tridentini IV. sess. 16. Eugabinas, de reparacione facti. lib. 5. signo 13. cap. 8. cum sequentibus.
 Si enim ex d. l. hoc genus, §. si quis, C. de sacros. Eccles. 75 & Mart. supra cunctis sit licitum injurias, & oppressiones factas Sacerdotibus, (ut jus publicum) vindicare, & persequi, quanto magis ipsi Regi hoc permittendū, cui proprium officium est, vi oppressos liberare, & ad hoc, regimen à Deo se sit concessum, ut supra diximus, cuique principaliter interest, ne hujusmodi oppressiones fiant, probat text. in l. 1. tit. 10. p. 1. ibi: *Que para el Principe es cabeza de todos, que se debe dezer del mal, que recibien assis como de sus miembros, y que entoces sera sumario, y amparo de todos, & l. 2. tit. 2. p. 2. ibi: Como quer que se acaeser de todos los del Imperio, para ampararos de fuerza, y mantenerlos en justicia, & probatur in l. 26. tit. 14. p. 2. ibi: El Rey es cabeza, vida, y mantenimiento de los vasallos, y el que no se jurasse à su Rey, no avia à Dios su Vicario, y à el Rey su cabeza, y el pueblo su vida.*
 Principes enim sunt tutores reipublicæ, ut dicit de 74. *traud. lib. 1. cap. 4. de clem. ad Severum, & Franc. Turp. tract. de poss. Princ. fin. 4. 5. num. 36. Plinius Secund. lib. 10. Epist. si eram tutor est, debet ei tutoris delictum quadrare, de qua in §. 2. Inst. de tutel. ibi: Est autem tutela (ut Servius definit) vis, ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui per aetatem se defendere nequit, & eo Rex tenetur tam clericos, & Ecclesias, quam laicos tuere, cum sint pars, membra, & civis reipublicæ temporalis, quæ sub tutela Regis est, imò & Princeps vasallos sui filios, & nepotes tractare debet, Joan. de Piazza in l. venimem. in fin. C. de decurionibus lib. 66. glo. in l. moner. C. de serv. expor. Rolan. à Valle conf. 1. n. 114. lib. 1. Caver. confil. 3. num. 33. & conf. 241. n. 2. Tule. ubi prætinè, num. 26. Princeps in hoc supremum iudicem conservator dicitur, ad tollendas violentias, & injurias notorius suorum vasallorum, ita eleganter Tulesch. in tract. de visitacione, 1. p. 1. num. 5. ubi: *Rex est iudex conservator suorum vasallorum, ut necesse injuria fiat, & ne alius injuria infatur. Conservator enim officium est violentias, & injurias notorias tollere, & repimere, text. in cap. 1. & cap. fin. de off. delegator. in 6. Concil. Trident. sess. 1. cap. 3. & cap. 14. de quo latius est agendum infra 3. p. c. 6. & melius proinde ipsi Tulechus in lib. 2. cap. 21. num. 13. & 16. ex Grana. decis. 78. & aliis, quem sequitur novissimè Moneta in tract. de conservacionibus, cap. 3. sub num. 2. ubi alia adducit in proposito, ut Princeps dicatur conservator suorum vasallorum. Et quòd Principes teneantur defendere à violentiis iudicū Ecclesias, Ecclesiasticasque personas, jure naturali, divino, canonico, & consuetudine immemorabili, probabimus in sequenti Proludio, quoniam ut supra diximus, ex Bellega, manus Regia merus est Ecclesiæ, pax clericorum, salus populi, vita vasallorum, caput subditorum, tutor reipublicæ, propugnaculum, & præsidium Christianæ religionis.**

P R Æ L U D I U M III.

S U M M A R I U M.

78. *Princeps temporalis supremus omni jure naturali, divo, & positivo, & consuetudine immemorabili tenetur*

I N D E X

C O P I O S I S S I M U S

Rerum, & Verborum, quæ in hoc Volumine continentur.

P. paginam denotat: - N. numerum marginalem.

A

Abbas.

ABBATES & Prælati in suis Religiosis quorum sunt iudices Ordinarii, jurisdictionem ordinariam habent, & de eorum causis cognoscunt, pag. 86. numero 11.

Abbas sibi contrarius arguitur, p. 160. n. 19.

Abbatres in sua Ecclesia non precedunt capitulum Cathedrale, pag. 243. n. 68.

Abbatia.

Abbatia, Prioratus, & aliorum Regularium perfectiorum virorum sunt consistorialia beneficia, pag. 433. num. 151.

Abdicare.

Abdicare à se qui tenetur aliquod jus, si monitus abdicare nolit, habetur pro abdicante, & proceditur ac si abdicasset, p. 539. n. 8.

Absentia.

Licentiam Absentia, ab ordinario negante appellationi emissa, an sit deferenda, p. 308. n. 27.

Beneficiatus Absente an possit pendente appellatione à denegata licentia, p. 308. n. 28.

Licentiam Absentia non sufficit petere, sed & obtinere, p. 308. n. 29.

Absolutio. Absolutus.

Absolutio generalis non suffragatur violatoribus Ecclesiasticæ libertatis, p. 280. n. 41.

Inspectionem processus non suspendi ob denegatam Absolutionem, verius defenditur: & an cogi possit præcisè Ecclesiasticus adimplere rogitum absolutionis, p. 64. n. 155.

Absolutio excommunicationi nec consequenter, nec antecedenter est necessaria, ad tollendam violentiam, nec in aliquo est impedimentum ejus negatio, p. 67. num. 262.

Absolutio quando data dicatur cum effectu, & an per procuratorem, aut litteras sufficiat, & an censuræ aliter quàm per absolutionem tolli possint, p. 78. num. 44.

Absolutio ad reincidentiam ad tempus potest dari, ibid. num. 45.

Absolutus ad reincidentiam virtute provisionis, de *rege*, per sexaginta dies, si intra illos decretum violentiæ datur, an illis transactis absolutione egeat, ibid. n. 46.

Absolutus ad reincidentiam per sexaginta dies si violentiam adesse ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, nova absolutione indiget, ibid. n. 147.

Absolutus per sexaginta dies virtute querelæ laicorum, an si vim fieri intra illos sit decretum, termino transacto indigeat nova absolutione, ibid. n. 49.

Absolutus per tempus ad reincidentiam si intra illud solvere non potuit, an eo transacto incidat in censuras, ibid. n. 50.

Absolutio & relaxatio ob cautelam potest fieri in omni sententiæ censuræ, p. 196. n. 52.

Absolutio censuratum non suspenditur per appellationem, pag. 197. n. 66. & p. 198. n. 67.

Per Absolutionem ab excommunicatione magis consilium adversario, quia præstatur ei cautio, pag. 198. num. 68.

Absolutio, & excommunicatio pari passu ambulant, p. 198. n. 69. & 70.

Naturale est quicquid eo modo dissolvitur, quo colligatum est, ibid. n. 71.

Absolutio ab excommunicatione, qua consequentur alimonia animæ ad bellum spirituale, non suspenditur per appellationem, p. 200. n. 10.

Absolutio à suspensione, & interdictio per appellationem non suspenditur, sicut nec ab excommunicatione, ibid. n. 201.

Absolutio præstita cautio non est differenda per appellationem, ibid. n. 103. & 104.

Absolvere ad cautelam quando possit iudex appellationis, ibid. n. 106.

Absolvere ad cautelam an possit delegatus, & quando præstanda ista absolutio cum cautione sola est stando juri & de aliis, & ibid. n. 107.

Absolvere superior an possit visis actis, p. 101. n. 109. & num. 110.

Absolvere potest iudex ad quem, data contumacia transportandi ad se acta, ibid. n. 111.

Absolutionem ab excommunicatione alteri potest committere iudex Ecclesiasticus, ibidem, numero 117.

Absolutio ab excommunicatione delegata non subdelegatur, ibid. n. 118.

Ad Absolutionem appellantis non debet procedere superior, nisi visis actis, p. 152. n. 38.